

Hjemløse – ikke holdningsløse

For 20 år siden blev man frataget sine basale rettigheder, når man som hjemløs flyttede på herberg. Det ville en gruppe hjemløse ændre – og det blev de første spadestik til de hjemløses egen organisation SAND.

Af Ask Svejstrup, sekretariatsleder i SAND

Arbejdspligt, inddragelse af kontanthjælpen og udbetaling af lommepege. Sådan var virkeligheden, når man i helt op til midten af '90'erne flyttede ind på et hjemløse-herberg. Hvis ens øvrige liv var faldet fra hinanden og man stod uden tag over hovedet, lå det mellem linjerne, at man heller ikke var i stand til at tage vare på andre aspekter af sit liv. Det så herbergerne som en af deres fremmeste opgaver at ændre på. Man skulle afrettes og formes af hårdt arbejde. Disciplin, overvågning og straf var kodeordene for personalets forhold til de hjemløse. Det gav selvfølgelig anledning til kætteriske tanker om demokrati og indflydelse. Nok var man røget af 'maskineriet' ude i samfundet – men derfor havde man stadig en holdning til, hvordan man ville behandles som menneske: De første beboerråd skød frem – bl.a. på Sundholm, hvor SAND i dag har til huse. De hjemløse formulerede, hvordan de gerne ville have stedet til at være, hvilke regler de gerne ville have, hvad de gerne ville have indflydelse på osv. Heldigvis havde Sundholm en forstående forstander, der støttede beboerne i at få indflydelse. Jo mere ansvar beboerne ville tage for stedet, jo mere ansvar ville de også tage for deres liv, var hans overbevisning.

Politisk indflydelse

For en gruppe hjemløse var det ikke nok bare at få indflydelse på hverdagen på herbergerne. De ønskede også politisk indflydelse i de spørgsmål, der havde med hjemløseområdet at gøre. I de store byer gik man sammen lokalt på tværs af

herbergerne og organiserede happenings, skrev læserbreve og inviterede sig selv på besøg hos lokalpolitikere. I 1996 blev det første nummer af hjemløseavisen Hus Forbi udgivet som en naturlig følge af hjemløseoprøret. Avisen udkommer stadig hver måned.

I 1998 gav de hjemløses krav endelig genlyd på indersiden af Christiansborgs mure. Det blev indføjet i lovgivningen, at brugerne af boformer for hjemløse (herberg, forsorgshjem og pensionater) skulle have indflydelse på forhold, der vedrørte dem. I 2001 blev SAND – De hjemløses landsorganisation formelt oprettet med støtte fra bl.a. Socialministeriet.

Forandringerne kom ikke af sig selv. Det var en cocktail af brugernes opråb, samt politisk og økonomisk vilje. Dengang SAND så dagens lys, var der mange, der spåede os en hurtig død. Vi beviste, at de tog fejl. SAND lever stadig i dag i bedste velgående.

Drivkræften er stadig hjemløses stædige vilje til at blive taget alvorligt. Men rammerne skal være der: Uden politisk, økonomisk og praktisk støtte går det ikke.